

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет

Кафедра обліку і оподаткування та маркетингу

МАГІСТЕРСЬКА ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему:

АНАЛІЗ І КОНТРОЛЬ ФІНАНСОВО-РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Виконала

студентка II курсу

групи ОО – 2м

освітнього ступеня «Магістр»

спеціальності 071

«Облік і оподаткування» _____ Грицан Мілани Михайлівни

Науковий керівник

к.е.н., доц.

_____ Пігош Василь Августинович

Робота допускається до захисту:

Завідувач кафедрою обліку

і оподаткування та маркетингу

д.е.н., професор

_____ Реслер М.В.

Мукачево – 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВО-РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ	8
1.1. Сутність фінансово-ресурсного забезпечення бюджетних установ	8
1.2. Аналіз і контроль у системі бюджетно-кошторисного планування бюджетних установ	16
1.3. Методика та організація аналізу і контролю фінансових ресурсів бюджетних установ	25
Висновки за розділом 1	31
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ	33
2.1. Облікове забезпечення аналізу та контролю фінансових ресурсів бюджетних установ	33
2.2. Система аналізу використання фінансових ресурсів бюджетних установ	39
2.3. Оцінка формування фінансово-ресурсного забезпечення бюджетних установ	50
Висновки за розділом 2	56
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВО-РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ	58
3.1. Методика та організація інспектування в системі державного фінансового контролю бюджетних установ	58
3.2. Основні засади державного фінансового аудиту бюджетних установ	63
Висновки за розділом 3	72
ВИСНОВКИ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77
ДОДАТКИ	88

ВСТУП

Актуальність теми. У глобалізованому світі вища освіта стала визначальним чинником людського розвитку та безальтернативним засобом національного самоутвердження. Сфері освітніх послуг належить пріоритетне місце в усіх національних і міжнародних проектах формування та подальшого розвитку інформаційного суспільства.

У фінансуванні вищої освіти в Україні дедалі важливішою є проблема ефективного формування та використання державних ресурсів і здійснення контролю за цими процесами. Гарантування державою доступності та якості освіти вимагає адекватної системи її фінансування на засадах різноманітності джерел та контролю за ефективним використанням ресурсів.

У сучасній західній літературі проблеми фінансування державного сектору економіки розглядаються у працях Е. Аткинсона, П. Самуельсона, М.Фрідмена. Окремі теоретичні, методичні й практичні проблеми, пов'язані з фінансово-ресурсним забезпеченням бюджетних установ, зокрема й вищих навчальних закладів, досліджували такі вітчизняні вчені: І. Автаназів, Й. Бескид, Т. Боголіб, А. Бойко, В. Буковинський, П. Коваль, А. Криклій, С. Левицька, С. Ніколаєнко, Ц. Огонь, В. Опарін, В. Пігош, С. Свірко, О. Сидоренко, Н. Хорунжак, О. Шашкевич, Н. Шумар та ін. Віддаючи належне науковим розробкам вітчизняних авторів у розв'язанні проблем фінансування бюджетних установ, слід звернути увагу на об'єктивну необхідність подальшого поглиблення теоретичних досліджень щодо фінансового забезпечення з урахуванням різних джерел формування фінансових ресурсів.

Досягнення цілей вищих навчальних закладів відбувається за наявності фінансових ресурсів, в тому числі і бюджетних, що, своєю чергою, вимагає підвищення рівня фінансового контролю за їх використанням.

Незважаючи на посилення окремих етапів контролю, слід констатувати, що кількість фінансових порушень з року в рік не зменшується. Потреба у дослідженнях теорії та практики аналізу і контролю фінансово-ресурсного

забезпечення бюджетних установ, зокрема й вищих навчальних закладів, підтверджує актуальність дипломної роботи та обумовлює визначення її мети, завдань, об'єкта і предмета дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дипломна робота виконана у відповідності до плану науково-дослідної роботи кафедри обліку і оподаткування та маркетингу “Сучасні тенденції обліково-аналітичного процесу в управлінні підприємницькою діяльністю” (державний реєстраційний номер 0116U004820). У межах теми автором проведені дослідження, пов'язані з розробкою теоретичних положень та рекомендацій з удосконалення методичного та фінансово-ресурсного забезпечення бюджетних установ.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є розроблення теоретичних положень, методичних підходів та практичних рекомендацій щодо аналізу й контролю фінансово-ресурсного забезпечення бюджетних установ, зокрема й вищих навчальних закладів, для підвищення ефективності їх функціонування. Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань:

- розкрити сутність фінансово-ресурсного забезпечення бюджетних установ;
- визначити місце аналізу і контролю в системі бюджетно-кошторисного планування бюджетних установ;
- охарактеризувати систему аналізу і контролю фінансових ресурсів вищих навчальних закладів;
- дати оцінку обліковому забезпеченню аналізу і контролю фінансових ресурсів бюджетних установ;
- розкрити методичні підходи до аналізу ефективності використання фінансових ресурсів бюджетних установ;
- дослідити систему аналізу використання фінансових ресурсів бюджетних установ ;
- дати оцінку формуванню фінансово-ресурсного забезпечення бюджетних

установ;

- проаналізувати організаційні та методичні аспекти інспектування бюджетних установ у системі державного фінансового контролю;
- обґрунтувати основні засади державного фінансового аудиту бюджетних установ.

Об'єктом дослідження є процес фінансово-ресурсного забезпечення бюджетних установ, зокрема вищого навчального закладу III-IV рівня акредитації державного сектору - Мукачівський державний університет.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади та організаційні аспекти аналізу і контролю за фінансово-ресурсного забезпечення бюджетних установ, зокрема у вищих навчальних закладах.

Методи дослідження. При виконанні дипломної роботи використано загальнонаукові та специфічні методи пізнання об'єктивної природи економічних явищ та процесів: аналізу та синтезу, індукції та дедукції – при уточненні понятійно-категорійного апарату; абстрактно-логічний – для класифікації власних надходжень вищих навчальних закладів; спостереження та порівняння – для дослідження особливостей сфери діяльності ВНЗ; синтезу та аналізу – для узагальнення результатів дослідження показників ефективності використання фінансових ресурсів вищими навчальними закладами; групування та зведення, вибіркового спостереження, табличний – з метою обробки статистичних даних. Табличні та графічні методи використано для наочного зображення статистичного матеріалу й схематичного подання теоретичних положень дипломної роботи.

Інформаційну базу дипломного дослідження становлять законодавчі та нормативно-правові акти України та зарубіжних країн, матеріали Державної аудиторської служби України, Міністерства освіти і науки України та Міністерства фінансів України, офіційні публікації Державної служби статистики України та Державної казначейської служби України, монографічні дослідження та наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, а також результати особистого дослідження фінансово-ресурсного забезпечення вищого

навчального закладу.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає у розвитку теоретичних і науково-методичних положень та розробленні практичних рекомендацій щодо удосконалення аналізу і контролю фінансово-ресурсного забезпечення бюджетних установ, зокрема вищих навчальних закладів. Внаслідок проведеного дослідження одержано вагомні результати, які визначають наукову новизну дипломної роботи:

удосконалено:

- класифікацію власних надходжень вищих навчальних закладів державного сектору, кошти від надання інших видів платних послуг фізичним та юридичним особам, що розширює можливості формування фінансових ресурсів та створює інформаційну базу аналізу і контролю;

- систему принципів бюджетно-кошторисного фінансування вищих навчальних закладів, яка, на відміну від існуючої, включає принципи ефективного і повного використання коштів, публічності та прозорості, що дозволяє більш повно розкрити її якісні характеристики в частині цільового використання коштів;

набуло подальшого розвитку:

- трактування змісту поняття «фінансові ресурси вищих навчальних закладів», яке, на відміну від існуючих, включає такі сутнісні характеристики, як бюджетні асигнування і власні надходження та є такими, що створюють можливості фінансової автономії та поглиблює його теоретичне розуміння;

- визначення поняття «державний фінансовий контроль вищих навчальних закладів», яке, на відміну від існуючого, включає такі сутнісні характеристики, як наявність системи постійних контрольних дій та їх безперервність, що дозволяє більш повно усвідомити цей процес у закладі вищої освіти;

- принципи побудови процесу аналізу формування та виконання кошторису вищого навчального закладу, які, на відміну від існуючих принципів, включає такі складові: визначення об'єкта, мети та завдань аналізу; вибір джерел інформації; відбір та аналіз показників; узагальнення результатів

аналізу та розробка подальших заходів, що дозволяє підвищити ефективність його проведення.

Практичне значення одержаних результатів. Результати, що полягають у розробці рекомендацій і пропозицій спрямованих на удосконалення теоретичних, методичних та організаційних положень аналізу і контролю фінансово-ресурсного забезпечення бюджетних установ, зокрема вищих навчальних закладів.

Впровадження положень та висновків, що наведені автором в дипломній роботі у діяльність установ державного сектору сприятиме: удосконаленню порядку обліку формування і використання фінансових ресурсів вищими навчальними закладами державного сектору, покращенню контролю фінансових ресурсів у системі бюджетно-кошторисного планування бюджетних установ.

Висновки та рекомендації отримані в ході проведеного дослідження апробовано та впроваджено в практичну діяльність Мукачівського державного університету (довідка від 21 листопада 2019 року № 2358).

Апробація результатів дипломної роботи. Основні результати, висновки та пропозиції проведеного дослідження знайшли відображення у наукових працях, опублікованих у наукових виданнях, презентовано та обговорено на VI та VII Міжнародних науково-практичних інтернет-конференціях “Актуальні проблеми обліково-аналітичного процесу в управлінні підприємницькою діяльністю” (м. Мукачево, 2018 р.; 2019 р.) .

Публікації. Основні положення дипломної роботи відображені у двох наукових працях загальним обсягом 0,5 друкованих аркушів.

Структура і обсяг роботи. Дипломна робота містить вступ, три розділи, висновки та пропозиції, список використаних джерел. Загальний обсяг дипломної роботи містить 76 сторінок, у тому числі 2 таблиці, 6 рисунків та 13 додатків. Список використаних джерел становить 90 найменувань.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі здійснено узагальнення теоретичних положень та запропоновано практичні рекомендації щодо аналізу і контролю фінансово-ресурсного забезпечення бюджетних установ, зокрема вищих навчальних закладів державного сектору. Узагальнення отриманих результатів дозволило сформулювати висновки та пропозиції теоретичного і практичного характеру:

1. Дослідження понятійно-категорійного апарату у сфері вищої освіти свідчить про відсутність чітких підходів до визначення та систематизації поняття «фінансові ресурси» та потребує їх уточнення. Зважаючи на це, удосконалено зміст поняття «фінансові ресурси вищих навчальних закладів», що розглядаються як активи з високою трансформаційною здатністю, які формуються за рахунок коштів загального (бюджетні асигнування) та спеціального (власні надходження) фондів та є такими, що створюють можливості фінансової автономії ВНЗ. У роботі удосконалено класифікацію власних надходжень ВНЗ державного сектору, визначено напрями багатоканального фінансування закладів вищої освіти, що дозволить враховувати всі можливості залучення фінансових ресурсів.

2. Неузгодженість та різновекторність думок вчених-економістів щодо сутності поняття «державний фінансовий контроль» не дозволяють сформулювати комплексне бачення цього процесу у державних вищих навчальних закладах і є вагомою перешкодою на шляху впровадження у практичну діяльність ВНЗ механізмів його проведення. Пропонується під державним фінансовим контролем вищого навчального закладу розуміти систему постійних (безперервних) контрольних дій за функціонуванням ВНЗ, що проводяться певним органом державного контролю (Державна аудиторська служба, Рахункова палата, Державна фіскальна служба, Казначейська служба тощо), задля формування інформаційного джерела для прийняття ефективних управлінських рішень найбільш ефективним способом. Система принципів державного фінансового контролю, що пропонується в роботі, включає принципи ефективного і повного використання коштів, публічності та

прозорості, що дозволяє розкрити його якісні характеристики в частині цільового використання коштів.

3. З урахуванням специфіки діяльності державних вищих навчальних закладів виявлено необхідність розробки підходів до аналізу формування та виконання кошторису. Удосконалено принципи побудови процесу аналізу кошторису вищого навчального закладу, який включає такі складові: визначення об'єкта, мети та завдань аналізу; визначення джерел інформації; відбір та аналіз показників; узагальнення результатів аналізу та розробка подальших заходів, що дозволяє підвищити ефективність його проведення. Доведено, що процес формування та виконання кошторису є аналітичною складовою роботи з контролю фінансових ресурсів вищих навчальних закладів.

4. Розвиток облікової системи в Україні є складним і динамічним процесом, який відбувається в умовах трансформаційних змін національної економіки під впливом низки факторів економічного, соціального та правового характеру. Запропоновані до впровадження аналітичні деталізовані субрахунки за власними надходженнями та видатками ВНЗ дають можливість не лише здійснювати обслуговування системи обліку, аналізу та контролю, але й формувати розподілену відповідальність за використання фінансових ресурсів на кожному рівні управління.

5. Розрізненість наукових підходів до організаційних та методичних аспектів інспектування вищих навчальних закладів у системі державного фінансового контролю вимагає їх уточнення. Визначено етапи трансформації державного інспектування у сфері вищої освіти, які дають змогу переорієнтувати систему інспектування на процеси і результати, що забезпечить цілісність та неперервність у здійсненні контрольних заходів за реалізацією державної політики в галузі вищої освіти на всіх її рівнях; поєднання самоконтролю суб'єктів освітньої діяльності із зовнішнім контролем; об'єктивне, прозоре і доступне інформування суспільства і держави про результати діяльності ВНЗ; об'єднання зусиль державних і громадських інституцій при здійсненні контрольних заходів; створенню механізму зацікавленості ВНЗ у своєму розвитку та вдосконаленні; формуванню довіри до

результатів самооцінки діяльності вищих навчальних закладів на ринку освітніх послуг та на ринку праці.

6. Державний фінансовий аудит закладів освіти спрямований на попередження та виявлення порушень у сфері вищої освіти. У процесі дослідження визначено основні напрями державного фінансового аудиту закладів освіти (здійснення фінансового контролю за формуванням і використанням фінансових ресурсів).

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>